

DEAN BOWEN

1. Ik ben ervan overtuigd dat we niet meer zoals voorheen nog te maken hebben met ingekaderde stromingen in de Nederlandstalige poëzie. Wel zijn er schrijvers, vaak pre-millennial, die zich sterker tot specifieke tradities/benaderingen verhouden. Er zijn wel duidelijk aanwijsbare tendensen aanwezig in de hedendaagse poëzie, die vooral beïnvloed lijken door intersectionele, trans-nationale, multiculturele consideraties als ook de technologische mogelijkheden die zich eind vorige eeuw begonnen aan te dienen. Dit maakt dat er vooral in de schare nieuwe aandienende dichters sterk maatschappelijk geëngageerd werk geschreven wordt die een polyfonie van perspectieven vertegenwoordigt. Hierdoor zijn er in de haarvaten van hetgeen geschreven wordt alternatieve tradities, canons en taligheden ingebed die nu niet meer weg te denken zijn uit het werk van deze nieuwe generatie dichters. De inbedding van maatschappelijke discoursen in het werk is lang niet altijd even uitgesproken. Dan weer pamflettistisch, dan weer persoonlijk, maar zeer helder te identificeren.
2. Ik meen het nagenoeg onmogelijk om mijn eigen werk, dat ook volop in ontwikkeling is, te positioneren in het bredere landschap. Sterker vind ik het om te spreken van verwantschap. Er zijn schrijvers aan wie ik mij verwant voel en die in zekere zin sterk beïnvloeden hoe het Nederlandstalige poëtische landschap er voor mij uitziet. Om langs deze benadering mijzelf te positioneren, zie ik mijn werk nabij de persoonlijke uitdiepingen van de veelal bi-culturele schrijvers die in de afgelopen jaren hebben gedebuteerd. Echter zie ik in, wat ik voor het gemak maar noem, mijn persoonlijke alternatieve canon mijn werk sterk in relatie staan tot het werk van experimentele en avant-gardistische dichters als Sybren Polet en Edgar Cairo. Tevens ben ik mij ervan bewust dat mijn specifieke idioom als ook de toepassing ervan sterk beïnvloed is door de ontwikkelingen in de Spoken Word en andere podiumpoëzie. Hierdoor voel ik mij vaak een beetje tussen gebieden in opereren, die ikzelf niet scherp tegen elkaar kan afzetten, maar die wel andersoortige tradities hanteren. Het maakt dat mijn werk zich in het diffuse gebied, tussen pagina en podium beweegt. Prettig hieraan is de ruimte die dit overlaat voor vormkeuze. Door niet gelimiteerd te zijn tot één soort benadering verbreed het de mogelijkheden van het werk.
3. Ik lees vrij veel buitenlandse poëzie. Dit is primair poëzie vanuit verscheidene diaspora's verzameld in de VS en het VK, als ook veel werk uit de Caraïbische diaspora. De invloed die dit heeft op mijn werk is meervoudig. Allereerst heeft het me toegang gegeven tot taal en termen die mij tot allerlei inzichten brachten ten behoeve van mijn poëtische opvattingen. Daarnaast maakt het de context waarin mijn schrijven tot stand komt ruimer. Het werk is niet enkel geschreven richting een lokale, maar globale gemeenschap, waarbij mijn lokale specificiteit de bedding vormt. Deze invloeden maken dat ik constant zoek naar on-Nederlandse mogelijkheden van de moderne Nederlandstalige poëzie. De invloed van een steeds sterker groeiende globale identiteit en context als ook de technologische ontwikkelingen hebben direct invloed heeft op de manier waarop de Nederlandstalige poëzie zich aan het ontwikkelen is. Dus ook de mijne.

Nu zijn buitenlandse ontwikkelingen al veel langer van invloed op contemporaine ontwikkelingen in de literatuur. Maar ik meen te zien dat deze invloed in de afgelopen decennia, sterk is toegenomen.

4. Ik vind het lastig te bepalen waar de Nederlandstalige poëzie zich specifiek in onderscheid. Daarvoor is de functie van poëzie internationaal gezien te divers. De huidige Nederlandstalige poëzie is er vooral een van polyfonische kwaliteiten. Er lijkt een duidelijk politieke tendens te ontwaren die niet altijd geëxpliciteerd lijkt, maar altijd aanwezig is. Zelfs de meest confessionele werken lijken niet te kunnen ontsnappen aan hun politieke implicaties. Wat opvalt is de ruimte voor experiment die zeer prevalent lijkt. In vorm, idioom en presentatie. Het maakt de Nederlandse poëzie. Lyrische kwaliteiten lijken meer gevierd dan voorheen.
5. Mede door het polyfonische karakter van de Nederlandstalige poëzie op het moment, zie ik weinig noodzaak een onderscheid te scheppen tussen de twee. Hierbij wil ik niet naïef zijn en doen alsof er geen verschillen te ontdekken zijn, maar ik meen die verschillen niet groter dan de verschillen tussen Nederlandse dichters in de meeste gevallen.
In Nederlands ontwaar ik wel een steeds minder scherp gedefinieerde scheiding tussen hetgeen zich op de podia afspeelt en op de pagina. Waarmee bedoeld dat uitgevers in Nederland gevoeliger lijken voor de ontwikkelingen binnen bijvoorbeeld de Spoken Word dan in Vlaanderen.
6. Ik begrijp niet goed waartoe deze vraag wordt gesteld. Taal is een levend organisme. Als materiaal is het daarom onderhevig aan continue ontwikkeling. Of die ontwikkelingen al dan niet vernieuwend zijn vind ik een oninteressante vraag. Belangrijker is de constatering dat die ontwikkeling een continue is en zo altijd zal leiden tot alternatieve talige benaderingen. Een dergelijke ontwikkeling is altijd wenselijk. Vooral in de dynamische hybridisatie van talen als product van onze multiculturele en globale context zie ik mogelijkheden tot heroverwegingen van poëzie als literaire vorm.
7. Maatschappelijk engagement is überhaupt ingebed in eender welke artistieke onderneming. Het ontwijken hiervan is evengoed een positionering als de explicitering hiervan. De tweede vraag leest onzinnig. De poëzie vertegenwoordigt namelijk niets. Wat voortvloeit uit het makerschap en wie een platform krijgt, heeft te maken met keuzes van mensen in het veld. Poëzie wordt gegenereerd in alle lagen van onze samenleving en in evenzoveel gemeenschappen. De vraag is echter wie de capaciteiten heeft om kwaliteit te ontwaren in het werk dat vanuit verschillende gemeenschappen geschreven wordt en wie heeft vervolgens de middelen dit te ondersteunen. De hedendaagse maatschappelijke situatie zou niet meer toe moeten staan dat er een oververtegenwoordiging is van perspectieven en benaderingen die, voor dichters die vertrekken vanuit een radicaal andere traditie of archief, ontoegankelijkheid reproduceert. Omdat de potentie voor verrijking van de vorm hiermee geminimaliseerd wordt.
8. Het gebrek aan bereik voor poëzie heeft verschillende oorzaken die te overvloedig zijn om allemaal te kunnen noemen. Algehele maatschappelijke

desinteresse in taal en taalvaardigheid. Een afnemende leescultuur. Cultuurproducten die niet geënt zijn op entertainment die als niet noodzakelijk gezien worden (lees: linkse hobbies e.d.). Weinig tot geen aandacht in het onderwijs voor poëzie, zowel in het curriculum als bij studenten en docenten. De elitaire connotaties die poëzie als vorm nog altijd worden toegedicht en ga zo verder. Dit allemaal en meer creëert de omstandigheden waarin er weinig tot geen ruimte overblijft in papieren media en op het internet (tijdschriften, kranten e.d.) om op een adequate manier poëzie te bespreken die niet specifiek gericht is op het niche-publiek. Hiernaast is de staat van de Nederlandstalige literatuurkritiek zeer nauw en nog altijd te eenkennig. Dit maakt dat als recensies al iets meer doen dan enkel oppervlakkige consumentenrubrieken zijn, dat de relatieve overlap in stijl, benadering en referentiekader van de grote recensenten weinig ruimte biedt voor frisse benaderingen. Het meest slaagt hierin alsnog Alfred Schaffer. Die, als een van Nederlands meest gevierde dichters, altijd bereid lijkt om werk op voorwaarden van dat werk te benaderen. Waarbij de vermeende kwaliteit niet afgezet hoeft te worden tegen een vermeende canon. Echter is ook Schaffer een product van een bepaalde generatie en zou ik benieuwd zijn wat er mogelijk zou zijn als jongere recensenten, vertrekkend vanuit radicaal andere overwegingen, hedendaagse bundels zouden recenseren.

9. Als dichter heb ik enorm veel baat bij de publieke manifestaties. Niet bekend met de wijze waarop toegang tot publicatie te realiseren viel, zijn podia vanaf het begin van onmetelijke waarde geweest in het vergaren van een publiek. De zichtbaarheid van deze verschillende podia zie ik in het bijzonder als manier om toegang te verschaffen juist voor hen die op alternatieve wijze tot de poëzie gekomen zijn. Publieke presentaties zijn voor mij een primaire inkomstenbron en een manier waarop ik op zeer directe wijze een relatie met potentiële lezers kan bouwen. Hiernaast zien we mede door de populariteit van veel van deze podia, hoe belangrijk het is om naast het geschreven werk, alternatieve manieren te bieden waarop het publiek met het werk kan interacteren. Vooral bij een jonger publiek wordt deze noodzaak constant bevestigd.
10. Ook deze vraag lijkt het noodzakelijk te vinden om artificiële distincties te maken tussen poëtische werk en benaderingen. Iedere benadering zal uiteindelijk enkel te interpreteren zijn als verrijking. Omdat het alternatieve toegang biedt tot een literaire vorm die veelal gebukt gaat onder zijn eigen associaties. De culturele significantie van poëzie is enkel te toetsen aan de noodzakelijkheid van haar iteraties. De steeds groter wordende alternatieve “scene’s” toont het belang ervan. Dit hoeft verder niets te zeggen over individuele kwaliteit, maar zou ons enthousiast moeten maken over de mogelijkheden die deze alternatieve benaderingen ons kunnen bieden.
11. Het werk van Maxime Garcia Diaz acht ik op dit moment het meest potent voor mij persoonlijk. *Het is warm in de Hyvemind* gaat een belangrijk boek zijn in de toekomst van de Nederlandstalige poëzie.